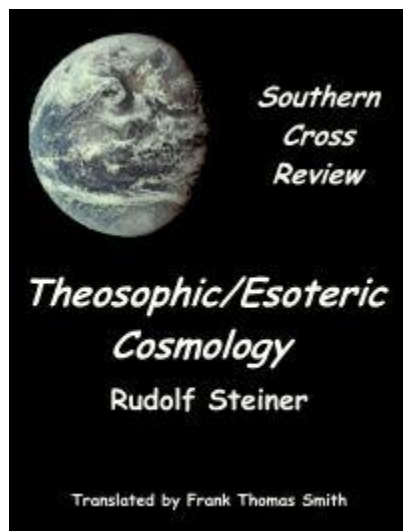

Теософска/Езотерична космология

GA 89

Рудолф Щайнер

Три лекции, изнесени в берлинския клон на Теософското общество през май и юни 1904 г. Рудолф Щайнер е генерален секретар на Германското теософско общество, докато не се разделя с теософите през 1913 г. и не основава Антропософското общество. Тази лекция е публикувана на немски език от издателство „Рудолф Щайнер“, Дорнах, Швейцария, през 2001 г.

Тези лекции са първите три лекции от поредицата лекции, озаглавена „ *Осъзнаване – Живот – Форма*“, публикувана на немски като „ *Bewusstsein – Leben – Form*“.

I. <u>Духовна космология</u>	26 май 1904 г.
II. <u>Езотерична космология I</u>	2 юни 1904 г.
III. <u>Езотерична космология II</u>	9 юни 1904 г.

I. Духовна космология

Цикълът от лекции върху основните елементи на теософията, който наскоро обявих, ще трябва да бъде изнесен по-късно в по-подходящо време. Отложих тези лекции и реших засега да посветя четвъртъците на темата за космологията, еволюцията на света, тоест учението за началото на света и оформянето на човешкото същество в този свят в теософски смисъл.

Осъзнавам, че това е най-трудната глава от теософското учение и мога да ви информирам, че няколко от нашите клонове са решили дори да не докосват тази глава, защото е твърде трудна. Въпреки това реших да го направя, защото вярвам, че указанията, които мога да дам, могат да бъдат полезни за много от вас. Въпреки че не можем да обхванем темата изцяло наведнъж, все пак можем да получим указания, които ще ни послужат да проникнем по-дълбоко в материала по-късно. Тези от вас, които са участвали в теософското движение от дълго време, знаят, че тези въпроси – Как е започнал светът? Как е еволюирал до степен, в която човешките същества могат да го обитават? – са първите, повдигнати в теософското движение. Не само една от първите книги, които насочиха вниманието на Запада към древния мироглед, „Разкрита Изида“ от Х. П. Блаватска, разглеждаше въпросите за началото и еволюцията на света, но и книгата, на която дължим по-голямата част от най-старите си последователи, „Езотеричен будизъм“ от Синет. Как се е образувала слънчевата система? Как са се появили планетите и звездните групи? Как се е развила нашата Земя? През какви етапи е преминала и кои все още стоят пред нея? Тези въпроси са разгледани подробно в „Езотеричен будизъм“. След това, в края на 1880-те години, се появява „Тайната доктрина“ на Блаватска, която в първия том разглежда въпроса: Как е еволюирала световната система? – а във втория том: Как е еволюирал човешкият род на Земята?

Трябва да посоча само едно нещо, за да покажа трудностите, свързани с това. Когато отворите първия том на „Тайната доктрина“ на Блаватска, ще откриете, че някои твърдения в „Будизъм“ на Синет са описани като погрешни и са частично коригирани. Теософските писатели са разбрали погрешно някои от тези неща, а някои от тях са били описани неправилно. Затова г-жа Блаватска ги е поправила. Тя е казала, че е възникнало някакво вавилонско объркване в речта и че водещите личности [на Теософското общество] не са били наистина добре запознати с тези въпроси.

Всички знаете, че възвишени учители, които са далеч отвъд средното ни развитие, са предали ученията в „Тайната доктрина“. Още преди „Тайната доктрина“ се появи книга, в която Синет, авторът на „Езотеричен будизъм“, публикува поредица от писма от Махатма. От това виждаме трудностите при разбирането на тази тайна доктрина и разбираме как Синет и Блаватска, толкова усърдни в приемането на това учение, са били направо отчаяни от трудността да го разберат. „О“, каза един

от учителите, „вие сте свикнали да схващате нещата с различен интелект и затова не можете да разберете това, което имаме да кажем, въпреки че полагате големи усилия да го направите“. Ако разгледаме това твърдение, трудността става очевидна. Недоразумения възникват навсякъде, където се преподава космология. След като обясних всичко това, моля за вашето снизхождение, ако сега се опитам да допринеса с нещо за това учение.

Бих искал да започна с изясняване на позицията на теософската космология по отношение на съвременната наука и нейните методи. Някои биха могли да кажат: вижте напредъка, който нашите астрономи са постигнали; можем да отдадем това на телескопите, математическите и фотографските методи, които ни дадоха познания за далечните звезди. Съвременната наука с нейните задълбочени методи изглежда - според тях - единственият надежден източник на знания за еволюцията на световната система. Те смятат, че имат право да осмиват всичко, което се казва от другата страна по този въпрос. Много астрономи ще възразят: Това, което вие, теософите, ни казвате за астрономията, е древна мъдрост, която халдейските или вединските жреци са преподавали и която принадлежи към най-старите съкровищници на мъдрост, които човечеството притежава; но какъв смисъл може да има това, което е било казано преди хиляди години, когато едва от Коперник астрономията е придобила относително солидна основа. Следователно, това, което Блаватска казва в „Тайната доктрина“, изглежда само противоречи на това, което нашите телескопи и т.н. ни обясняват на нас, астрономите. Но теософът не е нужно да противоречи на това, което астрономът твърди. Не е необходимо, въпреки че има теософи, които смятат, че трябва да се борят срещу съвременната астрономия, за да направят място за собственото си учение. Знам много добре, че лидерите на теософското движение смятат, че могат да обучават астрономите. Бих искал да илюстрирам [правилното] отношение на теософите по отношение на астрономите с един прост пример.

Вземете един поет, чието творчество ни доставя удоволствие. Този поет може да намери биограф, който ще се опита да обясни вътрешните духовни аспекти на съществото на поета. Съществува обаче и друга възможност - физиологичният, научният път. Да кажем, че един естествоученик изучава поета. Той ще вземе предвид само физиологичните и физиогномичните характеристики на поета; той го изучава от естественонаучна гледна точка и ще ни каже какво може да види и съчетае с естественонаучно разбиране. Ние, като теософи, бихме казали, че този изследовател описва поета от гледна точка на физическия план. Той няма да каже нито дума за това, което наричаме биография на поета - душевно-духовният аспект. Така че бихме имали два съвместно съществуващи начина за описание на поета, които изобщо не е нужно да си противоречат. Защо естественонаучното и душевно-духовното да не съществуват едновременно и всяко да е уместно по свой начин? Едното не е нужно да противоречи на другото.

Същото е и с естественонаучната космология, с това, което нашите астрономи ни казват за структурата на света и еволюцията на световната система. Те ще кажат това, което им разкриват физическите им сетива. Наред с това обаче, душевно-духовният начин на гледане на нещата е възможен и когато го гледаме по този начин, никога няма да се сблъскаме с астрономията; напротив, двата начина на мислене понякога ще се подкрепят взаимно. Когато например научната физиология на мозъка е била далеч по-слабо развита, отколкото е сега, е имало автори, които са писали биографии на важни хора. Следователно астрономът не може да възрази, че езотеричният начин на мислене е остарял и невъзможен само защото Коперник е дал нова основа на астрономията. Езотеричните източници са напълно различни; те са съществували много преди оного да се научи да наблюдава небесата чрез телескопи и преди звездите да могат да бъдат фотографирани. Коперниковите и езотеричните изследвания имат съвсем различни неща да кажат; и силата на едното в човешката душа не зависи от другото. Силата, която ни дава информация за душевно-духовните аспекти, датира толкова назад, че никой историк не може да ни каже кога е започнал този начин на описание на структурата на света. Не е възможно да се открие как духовните водачи са стигнали до тези езотерични възгледи.

Езотерични школи са съществували в Европа преди основаването на Теософското общество през 1875 г. Знанието обаче се е разпространявало само в малки кръгове. Строго правило е гласяло, че знанието не трябва да преминава отвъд стените на училищата. Ако някой искал да влезе в училище, трябвало да работи усилено върху себе си, преди да му бъдат съобщени първите истини. Смятало се е, че човек трябва да се подготви, преди да получи тези истини. В училищата имало много степени, през които човек трябвало да премине – пробни степени; и който се смятал за неготов, трябвало да се подготви допълнително. Ако ви опиша тези степени, строгостта на изпитанията би ви замаяла. Нещата за еволюцията на света се смятали за най-важни и се съобщавали само на онези, които са достигнали най-високите степени. През 17-ти век, който оказал голямо влияние върху културата, това знание било в ръцете на движението Розенкрейц (Розов кръст), което първоначално се основавало на ориенталско знание, и това знание било предадено на европейските адепти в различните степени. В края на 18-ти век и особено в началото на 19-ти век тези езотерични школи изчезват от европейската културна сцена и последните последователи на Розенкрейц се оттеглят на Ориента. Това е епохата, в която хората организират живота си според външните знания; появяват се изобретяването на парната машина, научните изследвания в клетъчната биология и т.н. Езотеричната мъдрост тогава няма с какво да допринесе и онези, които са достигнали най-високите точки на тази мъдрост, най-високите степени, се оттеглят на Ориента. Въпреки че по-късно е имало езотерични школи, те не ни интересуват много сега; но трябва да ги спомена, защото г-жа Блаватска и г-н Синет, когато са

получили космологични знания от тибетско-будистките езотерични школи, са се обърнали към основните източници.

Дългото духовно развитие в Европа доведе европейския мозък, европейската мисловна способност, до такава степен, че възникнаха трудности за разбирането на езотеричните истини. Тези истини се разбираха само с големи усилия. Когато това знание беше оповестено публично за първи път, отчасти чрез „Езотеричен будизъм“, отчасти чрез „Тайната доктрина“, последователите на езотеричните школи го забелязаха и им се стори грешка, че строгото правило да не се допуска нищо извън стените на училищата е било нарушено. Последователите на теософското движение обаче знаеха, че е необходимо някои от тези неща да бъдат разгласени. Западната наука не можеше да приеме казаното от тях, защото никой не беше в състояние да докаже написаното от г-жа Блаватска и Синет. Особено озадачаваща беше красивата космологична песен, която идва от така наречените стихове на Дзиан,¹ които въвеждат и двата тома от книгата на мадам Блаватска. Автентичността на тези стихове, които разказват историята на Вселената, беше оспорена; никой научен изследовател не можеше да направи нищо от тях; всичко изглеждаше като шамар в лицето на всичко, което европейските учени знаеха. Имаше един изследовател, ориенталист на име Макс Мюлер,² когото аз дълбоко уважавам, който енергично се застъпваше за източната мъдрост. Всичко, което успя да научи за източната мъдрост, той предостави на Европа. Но нито Макс Мюлер, нито който и да е друг учен можеше да направят нищо с това, което мадам Блаватска провъзгласи. Всички те казваха, че съдържанието на „Тайната доктрина“ е чиста фантазия. Учените никога не бяха откривали нещо подобно в индийски документи. Мадам Блаватска каза, че мястото, откъдето е получила тайните си, все още съдържа големи съкровища от древна литература, но че най-важните части от тази мъдрост са били пазени от очите на западняците. Дори малкото, което е било разкрито, не е било разбрано поради европейския начин на мислене; коментарът, който съдържал ключа към разбирането, липсвал. Книгите, които показвали как трябва да се разбират отделните твърдения, били внимателно скрити от местните тибетски учители – поне така каза мадам Блаватска. Но други мислители твърждали, че тази литература свидетелства, че е съществувала древна мъдрост, която далеч надхвърля всичко, което светът знае за духовните въпроси днес. Ориенталските мъдреци казват, че древната мъдрост се съдържа в тези книги, които те внимателно са защитили, и че тази древна мъдрост не е предадена от хора като нас, а произлиза от висши същества, че произлиза от божествени източници. Ориенталците говорят за божествена древна мъдрост. Но Макс Мюлер казал в лекция пред своите ученици, че не е възможно да се провери дали е съществувала такава древна мъдрост. Когато един велик брамин, учен по санскрит, чул за това от г-жа Блаватска, той казал: „О, ако само Макс Мюлер беше брамин и можел да го заведе в храм; там бих могъл да го убедя, че съществува божествена мъдрост.“

Нещата, които Блаватска разкрива чрез стиховете от Дзиан, са отчасти от такива скрити източници. Ако г-жа Блаватска беше измислила тези стихове сама, щяхме да се изправим пред още по-голямо чудо.

Не сме задължени обаче да черпим езотеричните послания за произхода на света от старите писания. В човека има сили, които му позволяват сам да наблюдава и изследва истините, когато развие тези сили по правилния начин. И това, което човек може да преживее по този начин, съвпада с това, което г-жа Блаватска е донесла от Далечния изток. Оказва се, че окултистите в Европа също са пазили знанието, което учителят е предавал от поколение на поколение, без никога да го поверява на книги. Следователно окултистите са могли да оценят това, което Блаватска е посочила в „Тайната доктрина“, според собствените си знания, особено това, което са придобили чрез собствените си способности. То е било изпитано и потвърдено,³ но въпреки това е трудно за европейския окултист да се примири с това. Ще спомена само един момент: европейското езотерично знание е по много определен начин обусловено от християнски и кабалистични влияния и следователно е придобило едностранчив характер. Ако вземем това предвид обаче и се върнем към основата на това знание, е възможно пълно съгласие с разкритото чрез г-жа Блаватска.

Въпреки че е възможно да се направи вид проверка на казаното от г-жа Блаватска за космологията, е трудно учените да разберат какво се има предвид, когато се говори за произхода на света, основан на езотерично знание. Разбира се, удивително е какво са постигнали учените при дешифрирането на старите документи, как се мъчат да дешифрират вавилонските клинописни знаци и египетските йероглифи; но Макс Мюлер каза, че тези надписи не дават никакви указания за произхода на света. Виждаме как учените работят по периферията на нещата и не стигат до същината. Не критикувам голямата грижа и точната мозаична работа, която учените са извършили. Ще посоча само книгите, които са се появили относно аргументите между Библията и Вавилонската кула.⁴ Всичко това е фина мозаична работа, но учените са заседнали в периферията. Човек чувства, че нямат представа как да стигнат до ключа към тези мистерии. Все едно е, когато човек започне да превежда книга, написана на чужд език. В началото е несъвършено. Същото е и с преводите на старите митове за сътворението от нашите учени. Това са осакатявания на древните учения, предавани от поколение на поколение. Само онези, които са достигнали определена степен на посвещение, биха могли да знаят нещо за тях. В края на тези лекции ще се върна към това.

Посветените са тези, които са постигнали знание за тези неща чрез собствения си опит. Може да попитате: какво е посветен изобщо? В теософията и в езотеричните общества толкова много се говори за така наречените посветени. Посветен е този, който е развил до висока степен силата, която дреме във всеки човек – и която може да бъде развита от всеки човек. Посветеният е култивирал тези сили и ги е

адаптирал до степен, че може да разбере какви сили във вселената са обект на това, което искам да обясня. Е, ще кажете: винаги ни се казва, че съществуват такива окултни сили, които дреме в хората, но това не го прави сигурно. Това е резултат от недоразумение. Мистикът, окултистът, не твърди нищо, което един учен не може да твърди в своята област. Да кажем, че някой ви казва математическа истина. Ако не сте учили математика, нямате необходимите знания, за да проверите тази истина. Никой няма да отрече, че за да се прецени математическа истина, първо трябва да се придобият необходимите способности. Никой авторитет не може да вземе решение за такава истина, само индивидът, който я е преживял, може да прецени. И само някой, който е преживял езотерична истина, може да я прецени. Нашите съвременници обаче изискват от окултиста да докаже това, което казва, по начин, задоволителен за всеки средностатистически интелект. Те отстояват твърдението: това, което е истина, трябва да е доказуемо и всеки трябва да може да го разбере. Окултистът обаче не твърди нищо друго освен това, което твърди всеки друг учен в неговата област, и не изисква нищо повече от това, което изисква и всеки математик.

Може да се запитате: защо днес се съобщават окултни истини? Предишният метод, използван от езотеричните школи, е бил да ги държат в малки групи. Този метод все още се използва от окултистите от „дясното“. Който има опит и може да чете знаците на времето обаче, знае, че това вече не е правилно. И фактът, че вече не е правилно, е причината за възникването на теософското световно движение. Това, което е най-развито в наше време, е разбирането. Благодарим на напредъка в индустрията и технологиите за съчетаването на мисленето със сетивата ни. Това разбиране, или интелектуализъм, отбеляза най-големите си триумфи през 19 век. Интелектуалното мислене никога не е било толкова силно развито, колкото е днес. Казах, че източните мъдреци са притежавали древна мъдрост, но тя е била в съвсем различна форма от тази на днешното мислене. Великите учители на Ориента не са притежавали тази хитрост на логическо мислене, тази чиста логика; те не са се нуждаели от нея. Затова е било трудно да бъдат разбрани. Те са имали интуиция, вътрешно зрение. Истинската интуиция не се придобива чрез логическо мислене; по-скоро истината се появява директно пред духа на съответния човек. Той я *знае*. Няма нужда да му се доказва.

Учителите на теософското движение сега имат правото да споделят определена част от тази езотерична мъдрост. Ние имаме правото да облечем в съвременната форма на мислене мъдростта, която ни е била дадена под формата на интуиция. Мисълта е сила като електричеството, като парната енергия, като силата на топлината. И който приема мислите, които се преподават в рамките на теософското движение, и им се посвети, без да бъде недоверчив от самото начало, в него тези мисли са сила. Слушателите не го осъзнават в началото; семето започва да расте по-късно. Никой теософски учител не иска нищо повече от това да бъде чул. Той не

изисква сляпа вяра, а само слушане. Нито вярващото приемане, нито невярващото отхвърляне са правилни гледни точки. Слушателят трябва да обмисля само мислите, които му се предават, свободен от вяра или съмнение, свободен от „Да“ или „Не“. Той трябва да бъде „неутрален“ и да позволи на ученията да действат „на изпитателен срок“. Който прави това, в него не само се вливат мисли, но и духовна сила, която действа.

Хората намират най-лесния достъп чрез мисленето, защото западноевропейската култура е развила тази способност до такава степен. Дори най-верните църковни християни не могат да си представят до каква степен хората са вярвали преди. Този източник на убеждение вече не тече. Днес трябва да оплодим мисълта си по съвсем различен начин. В миналото духовните комуникации е трябвало да се предават в тайни езотерични училища, защото мисленето не се е култивирало така, както е днес. Днес трябва да съчетаем духовността със силата на мисленето, чрез която разпалваме мислите, за да живеят. Духовният говорител говори по различен начин на слушателите си, отколкото обикновеният говорител. Той говори така, че от него да извира един вид духовен флуид, духовна сила. Слушателят трябва да бъде обективен, без „Да“ или „Не“; той трябва да живее с тази мисъл, да медитира върху нея и да я остави да действа в него. Тогава в него ще се запали сила.

Днес трябва да обявим езотерични истини за произхода и еволюцията на света под формата на европейско мислене и наука. Тези лекции ще опишат по този начин условията, предшестващи формирането на нашата земя. Ще бъдем отведени назад към най-древните времена, където в най-сивата светлина на зората са се формирали онези същества, които по-късно са се развили в човешки същества. Ще бъдем отведени до етапа, в който това човешко същество е било пропито със земни сили, където е било обградено от земна материя, до точката, където се намира сега. Ще научим и ще видим предземната и земната еволюция на нашия свят и как теософията ни дава поглед към бъдещето. Ще видим накъде отива еволюцията на света. Искаме да покажем всичко това, без да се противопоставяме на идеите на днешните астрономи. Ако развием силите, които дремят в нас, ще видим сами великата цел, към която се насочваме: придобиването на космологична мъдрост. Ще разгледаме тази космологична мъдрост в следващите лекции.

Лекция II

След уводните бележки миналия четвъртък, бих искал да започна с кратко описание на световното развитие според теософското познание. Моля ви да имате предвид, че тъй като разполагам само с няколко часа, мога да дам само кратко описание, в което много неща могат да бъдат посочени само накратко. По-късно може да има възможност да дам допълнителни разяснения.

Преди да се задълбочим в историята на развитието на Вселената и най-вече във формирането на нашата планета Земя, трябва да си създадем свои собствени понятия, които западняците вече не притежават, защото толкова дълго време са се занимавали само с физически явления. Във всяка книга, която се занимава с космология, ни се казва, че само трябва да погледнем в космоса, за да видим хиляди и хиляди светове, които се разкриват пред очите ни, светове, подобни на нашата слънчева система, и че нашата Земя, планетата, на която животът съществува от милиони години, е като частица прах в тези много светове; и че човекът е просто мъничко същество върху тази частица прах. Естествената наука смята това за така още от появата на теорията на Коперник. Науката ни казва колко погрешно е било, че човекът в древността е виждал Земята като център на Вселената и е вярвал, че космическата еволюция е само подготовка за човешкото съществуване. Науката ни е втъпила колко малък е човекът в сравнение с Вселената, тоест е било арогантно от страна на човека да вярва, че светът е създаден такъв, какъвто е, благодарение на него. Шилер е написал следните красиви думи срещу този начин на мислене:

До астрономите

Не ми дрънкайте толкова за прашни облаци и слънца!

Природата толкова ли е величествена само защото ви позволява да броите?

Вашият обект със сигурност е най-възвишеното в космоса;

Но, приятели, възвишеното не живее в космоса.

И Гьоте, за когото знаете от други лекции, че е притежавал окултни знания, е изразил мислите си по този въпрос по следния начин: „За какво би съществувал светът със своите слънчеви системи и звезди, ако не се е насочил към човека, за да може той да го назидава и да бъде назидаван чрез него?“ Така че виждате, хора като тези с истинското си духовно светоусещане не биха могли да се задоволят с идеята за незначителността на човека и прахообразната природа на вселената. Нека сега разгледаме човешкото същество във връзка с историята на еволюцията от теософска гледна точка. Трябва обаче да изпреваря това с някои мисли. Нека за момент да разгледаме гледната точка на съвременното човечество относно космологията. Всичко, което човек може да схване със сетивата си – било то грубите сетива на ежедневието или по-точните, които естествената наука ни предлага чрез своите микроскопи и аналитични методи – в крайна сметка е само външният, физически човек. Тези от вас, които са слушали теософски лекции по-

често, знаят, че този външен човек е само обвивката, външното проявление на вътрешния човек. Какво всъщност е вътрешният човек? Когато изучавате физическия човек анатомично, откривате, че той е съставен от различни системи: скелетната и мускулната система, нервната система, която се е развила в мозъка, и т.н. Вие също така знаете, че мозъкът е органът на мисленето. Като теософи вие също знаете, че не мозъкът мисли, а че мозъкът е само инструмент, че мозъкът служи само на истинското същество на човека като мислещ инструмент. Това същество, което мисли в човека, не може да бъде разпознато с физически сетивни инструменти; дори някой, който е отворил астралните си [душевени - прев.] сетива, не може да го види. Необходимо е силно развито ясновидство, за да се възприеме какво мисли в едно човешко същество. В теософски смисъл ние наричаме това, което мисли в човека, истинския Аз. Това вътрешно ядро на битието, този истински Аз, е духовен по природа. То не е нещо, което се простира в пространството, нито тече във времето. То е безвременно и безпространствено, съществува отвъд пространството и времето, то е вечно. Чували сте описание на този Аз в моите лекции за Девачан [духовния свят - прев.] и ще намерите точно описание в предстоящата ми книга „*Теософия*“.

За да може човешкото същество да живее и мисли в настоящия етап на еволюция, духовният Аз се нуждае от физически мозък. Бихме могли да възприемаме с този духовен Аз в астралния свят и в Девачан, или менталния свят, без физически мозък, но във външния, физически свят можем да възприемаме само с физическия мозък. Ако искаме да разберем правилно съвременния човек, трябва да кажем: Съвременният човек е духовен Аз, въплътен във физически мозък. Този физически мозък първо е трябвало да възникне, трябвало е да се развие; той не е вечен, както е духовният Аз. Можем да проследим духовния Аз назад в безкрайно отдалечени времена и напред в безкрайното бъдеще. От определен момент този духовен Аз се е облякъл в мозък, създал го е, оформил е този мозък, за да съответства на собственото му същество. Такъв орган обаче не може да се формира просто така. Би било невъзможно някой просто да създаде жизнеспособен мозък чрез някакъв процес. Това би било изкуствено нещо, но не жизнеспособен мозък, който би могъл да служи като инструмент за дух. За да възникне мозък, първо е трябвало да се развият други органи. Мозъкът може да се развие само във физическо тяло, каквото е човешкото. Следователно е било необходимо еволюцията на останалата част от физическото тяло да предшества мозъчния инструмент. Когато погледнем назад към предходните еволюционни етапи, виждаме колко бавен и постепенен е бил този процес. Че човешкото същество с духовния си Аз е получило такъв орган, с който може да разбере света, това е целта и смисълът на нашето настоящо земно развитие. Всичко, което се е случило от милиони години насам, е имало за цел еволюцията да достигне точката, в която мозъкът може да служи на духовен Аз.

Нека се върнем за момент към началото на земната еволюция. Този, чието духовно зрение е достатъчно обучено, ще има следното възприятие: В началото на нашата планетарна еволюция, нашият духовен Аз е достигнал определен етап от своята еволюция. Всеки един от нас е бил на определен етап от еволюцията, когато Земята е била в своя зародишен стадий. Можете да си спомните времето, когато е започнала земната еволюция, и за всички духовни Азове, които са въплътени днес на Земята. Всички вие сте били там, не както сте сега, а на съвсем различен етап от еволюцията. По време на земната еволюция ние имаме различна задача; човешкото същество трябва да се превърне в нещо чрез тази земна еволюция. Позволете ми да покажа по описателен начин какво е било духовното Аз, когато е навлязло в земната еволюция. Нашето духовно Аз е имало съвсем различно съзнание, когато е стояло пред портите на нашето земно съществуване, отколкото сега. Можем да разберем това, ако си представим, че сме били тъпи мечтатели, които не са били способни да превърнат образите, които са прелитали покрай нас, в понятия, а са могли да ги видят само като панорама. Всеки отделен духовен Аз е имал такова съноподобно съзнание и е трябвало да премине през земна еволюция и трябва да премине през бъдеща еволюция, за да развие ярко, ясно, концептуално образно съзнание. Съноподобното съзнание, в което духовният Аз е бил потопен в началото на земната еволюция, е сравнимо с това на животинското, но нивото на съзнание не е същото. Задачата, която нашият духовен Аз трябва да изпълни през този планетарен период, е съзнанието да се изсветлява все повече и повече – и когато завършим тази земна еволюция в далечното бъдеще, ще сме довели това ярко, ясно съзнание до неговия зенит.

Съществата, които са навлезли в земната еволюция по това време, ние наричаме *Питри*, което означава „Бащи“. Ние бяхме тези Питри тогава; това беше нашата природа по време на тази по-ранна фаза на еволюцията. Преди да навлезем в земната еволюция, ние преминахме през предварителни етапи и се издигнахме до съноподобния етап на Питри. Това е мястото, където се намирахме, когато започна земната еволюция. Питрите трябваше постепенно да развият всички органи, от които се нуждаеха, за да се запознаят и разберат физическата си среда посредством физически мозък във физическата телесност, която познаваме днес. Последното нещо, което човек трябваше да постигне, беше да се превърне във физическо мислещо същество, за да може неговото Аз да мисли във физическия свят.

Сега стигам до втората предварителна мисъл. Когато изследвате човешкия мозък научно от всички страни само със сетивата, ще откриете, че той е съставен от същата материя и се управлява от същата енергия, както всички други земни физически системи. Ако вземете кристал, парче варовик или каменна сол, растение, животно и ги изследвате химически, ще откриете, че цялата физическа природа, доколкото се вижда с око и се докосва с ръка, се състои от същите химични и

физически енергии – тези, които са активни в минералното, растителното и животинското царство. Следователно, за да достигне човешкото същество настоящия си етап на еволюция, то е трябвало да облече духовното си Аз във физическо тяло. Това отне много време и процесът все още не е завършен. В бъдеще човешкото същество ще се развива допълнително в тази минерална обвивка. В телата ни има зародишни органи, които все още предстои да се развият, нови сетива, които сега присъстват само в очертания. Така че виждате, човешкото същество – неговото духовно Аз – се е нуждаело от дълго време, за да се облече във физическото тяло, което сега има.

Нека се върнем към времето, когато човешкият духовен Аз е започнал работата по изковаването на това минерално тяло, което може да ходи и да стои, което притежава способности за растеж и репродуктивност, нервна система и вида мозък, от който човек се нуждае. Върнем се към времето, когато всичко това е било в зародишен стадий, и след това да преминем напред към времето, когато човешкото същество ще е достигнало най-високата си точка на еволюция, когато в центъра на главата му ще се е развил орган, чрез който той ще има различни възприятия от тези, които познаваме днес. В сегмента от времето между тези две точки протича минералната еволюция на човека. В теософията наричаме такъв времеви сегмент „Кръг“. Кръга, който току-що ви описах – този еволюционен сегмент – наричаме „Минерален кръг“. Преди човешкото същество да може да формира това тяло, за да създаде мозъка, обаче, първо е трябвало да подготви други части на своето същество. Духовният Аз, тази чисто духовна същност, не би могъл да управлява такова минерално тяло. Представете си духовния Аз като точка. И си помислете за точката като за намираща се вътре в механизъм като нашето тяло; тази точка никога не би била в състояние да мисли посредством физически мозък.

И така, имаме две неща: знаем, че нашият духовен Аз е имал подобно на сън съзнание в началото, но никога не е могъл да управлява физическото тяло.

Трябвало е да създаде посредник, за да движи тялото си. Как да движа ръката си? Първо имам мисълта: искам да движа ръката си. Ако само имах мисълта, тя щеше да живее в мен, но никога не би могла да вдигне физическа ръка, точно както една мисъл никога не би могла да вдигне бутилка например. Ако искате да движите бутилката, към мисълта трябва да се добави енергия, която е посредникът между мисълта и моето физическо тяло. И ние наричаме тази енергия астрална [душевна] енергия. Това е енергия, присъстваща в астралния свят. Не бих могъл да движа ръката си, ако в мен нямаше астрална енергия, която действа като посредник между моята мисъл и физическата ми ръка. Трябва да има посредник между моя духовен Аз и моето физическо тяло и този посредник е астрална есенция. Ако движа крака или ръката си, ако задействам мозъка си, за да излюпя мисли – физическото ми тяло трябва да бъде интегрирано с мисълта ми чрез астралния организъм.

Знаете от предишни лекции, че човекът има такова астрално тяло, което ясновидецът вижда в неговия астрален облак, който наричаме аура и в който живеят неговата воля и желания. Когато имам мисъл, тя сама по себе си е безсилна да действа. Ако е придружена от желание, воля, тя се превръща в енергия, излъчване, което е разпознаваемо за ясновидеца. Човекът е трябвало да създаде астрално тяло, тяло на желанията, което да може да бъде посредник между мислите му и физическото му минерално тяло, преди да изгради физическото тяло, което има сега. Преди еволюционния период, който нарекох „Минерален кръг“, е трябвало да го предшества друг еволюционен период, в който се е развило астралното тяло. Следователно трябва да се върнем към периода, в който е било подготвено астралното тяло. Едва тогава физическото минерално тяло е могло да оплоди астралното тяло. Този период, който също е имал начало и край, наричаме „Астрален кръг“.

Както виждате, имаме две „времена“. Едното е това, в което живеем сега: минералният кръг. Друго го предшества: астралният кръг. Но човешкото астрално тяло също изискваше подготовка. Необходим е определен метод, за да се впише в човешката природа. Астралното тяло не е било там, когато сме се родили, и няма да е там скоро след смъртта ни. То се появява и изчезва, подчинено е на определени закони за възникване и изчезване. Помислете за дете. Астралното тяло на детето е съответно малко; то расте според физическия растеж на детето. Растежът и размножаването са функции на минерално-физическата и етерната [жизнена или жизнена] есенции на човека. Човешкото същество трябва да се развива в земния живот според законите на растежа и размножаването. Това, че се раждаме и растем, че изобщо оцеляваме, не се дължи на нашите астрални тела. В астралното тяло пребивават само желания, копнежи и мечти. Ние сме астрални същества, точно както животните са астрални същества, и с растенията и животните имаме онази обща същност, която е способна да създава себеподобни и да ги кара да растат от малки до големи. Да използвам друг израз: това е формообразуващият елемент. Нашите физически и етерни тела трябва да имат много определена форма, когато се родят, и тази форма трябва да расте. Можете да си представите това по-добре, ако вземете едно семе... [празнина в ръкописа].

Формиращата енергия не е астрална функция. Астралното тяло може да живее в тази енергия, но първо трябва да се формира самото то. Човешкото астрално тяло не би могло да възникне, ако не го е предшествовал друг еволюционен период – периодът, в който е била подготвена човешката форма. Позволете ми да нарека този период „Период на формиране“; в теософията той се нарича „Рупа-кръг“. Това е периодът, в който формата на човека е била подготвена, за да може да се развие сегашната му форма.

Всичко, което можем да наблюдаваме в тези три „кръга“, са обвивките за духовния аз на човека. По време на минералния кръг човекът се е „обличал“ с минералната

обвивка. В предходния период, астралния кръг, човекът е подготвил астралната обвивка, а по време на периода, предхождащ го, „рупа“ или кръга на формиране, е придобил способността да си придаде формата, необходима за възприемане, мислене и действие като човешко същество.

Когато все още бяхме „Питрис“, когато все още живеехме в сънноподобно съзнание в началото на нашата земна еволюция, ние бяхме, ако мога да използвам израза, резултат, плод. Подобно на растение, което расте от семе, засадено през пролетта в новата земя, ние трябваше да се подготвим, за да еволюираме на земята. Ние бяхме резултат от друг свят и тогава трябваше да бъдем началото на един напълно нов свят, в който първо трябваше да се озовем. Точно както получавате семе през есента и го оставяте да почине през зимата, след което го засажда в новата земя през пролетта, така са действали и Питри-природите. Те трябваше да бъдат пресадени в нова среда, в материята на земния свят, която не е присъствала в предишните планетарни етапи. За да се случи това, друг еволюционен период трябваше да предшества този, който току-що споменахме. Сега стигаме до един много древен еволюционен период.

Колкото по-назад се отдалечаваме от настоящето, толкова по-трудно става да си представим условията. Теософът не вярва, че може да се върне към началото на света с въпросите си. Когато хората чуват за теософията за първи път, те често питат: Как е започнал светът? Най-често на такива въпроси не може да се отговори, защото не можем да се върнем към самото начало на света. Вие видяхте момента във времето, от който сме дошли от Питри-природата. Ясновидецът може да проследи този момент във времето, използвайки определени методи. Но човешкото същество не е произлязло оттам; то вече е било в определена фаза на еволюцията. Теософът не спекулира с това, нито се отдава на абстрактни понятия. Той проследява своите преживявания, своите интуиции в свръхсетивната област и описва своите преживявания, доколкото ги има. По същия начин, както един географски изследовател би описал само това, което е видял, да речем за Африка, а не това, което не е видял, така и теософският изследовател не би описал началото на света, което се намира много, много далеч назад. Теософът може да проследи само част от нашата еволюция чрез опит и не се отдава на спекулации.

Това беше семе, дошло от по-ранен период в нашата еволюция. Човекът беше безформено семе. Наричаме този момент във времето „Арупа-кръг“, безформеният кръг. По този начин имаме три времеви сегмента преди този, в който се намираме сега. Наричаме тези сегменти „Кръгове“. Първият, вторият и третият кръг са отминали; сега сме в четвъртия кръг и в бъдеще ще последват още три кръга, за които все още имаме да говорим. Наричаме хората от четвъртия кръг хора от минералното царство, защото са били формирани от минерална енергия; а човек от предишния кръг, астралния кръг, в който е формирал астралното си тяло, наричаме човек от третото елементарно царство. Разграничаваме хората от третото, второто и

първото елементарно царство. По време на първото елементарно царство или първия кръг, мислите на хората се движеха в безформена мисловна материя. По време на второто елементарно царство или втория кръг, човешките мисли се движеха в оформена мисловна материя. А в третото елементарно царство човешките мисли вече можеха да се оформят в желания; те биха могли да приемат формата, която можем да следваме като астрална енергия в астралния свят. Едва в четвъртия кръг човекът е достатъчно напреднал, за да доминира в минералния свят. Точно както в третия кръг той е формирал астрален мозък от астрална материя, така и в четвъртия кръг той е бил достатъчно напреднал, за да формира физически мозък, с който да може да мисли.

Така имаме три елементарни сфери и минералната сфера. Човекът от миналото е живял в трите елементарни сфери. Мога само да загатна какво е последвало, но ще разберете аналогията. Друг кръг, по време на който човекът ще достигне още по-висок етап на еволюция, ще последва нашия настоящ. Тогава той ще мисли не само с физическия си мозък, но и с това, което наричаме астрална енергия. Той не само ще може да командва физическата материя, но и ще може да доминира астралната енергия. Ще ви дам пример за пояснение. Ако искам да преместя тази чаша от тук на там, ми е нужен физически посредник - ръката ми. Човекът е напреднал достатъчно в четвъртия кръг, за да може съзнателно да действа във физическия, минералния свят. Той обаче все още не може съзнателно да борава с астралната енергия. Той все още не е развил астрален орган на волята. Той ще може да го прави по време на петия кръг. В петия кръг човешкото същество ще може да командва астралния свят, както сега командва физическия свят. Той ще бъде още по-напреднал по време на шестия кръг. Тогава той ще може да командва света, който дава форми, както днес командва физическия свят, а в петия кръг ще командва астралния свят. В петия кръг той не само ще може да осъществи желание на мястото, където е пожелано, но и ще може да изпрати желание на далечни места. В шестия кръг той ще може да се оформи. След шестия кръг нашата земна еволюция ще е достигнала своята кулминация и дотогава човешкото същество ще е усвоило всичко, което е способно да научи на Земята.

Човешкото същество има седем кръга, през които да премине. Бих могъл да опиша тези кръгове само приблизително - но трябва да сме наясно с това: По време на нашия минерален кръг човекът и земята не винаги са били физически, а е трябвало да еволюират до този етап. Те е трябвало да достигнат този етап, за да бъдат физически възприемаеми. От нашия минерален кръг ние поглеждаме назад към предишни еволюционни етапи. По този начин можем да заключим, че има седемстепенна еволюция на нашата Земя и че духовният Аз има седем етапа или кръга, през които да премине. По време на всеки от тези седем кръга духовният Аз е бил в една от природните сфери. Вижте човешкото същество. То е преминало

през първата, втората, третата елементарна сфера и сега се намира в четвъртия кръг, който е нашият съвременен свят.

Следващия път ще покажа, че по време на този четвърти кръг само човекът е достигнал минералния етап. Всичко, което вече е минерално, нежива природна материя като кристали, скали и т.н., вече е достигнало кулминацията на своята еволюция по време на първия кръг. Растенията са достигнали кулминацията на своята еволюция по време на втория кръг, а днешните животни са достигнали еволюционната си кулминация по време на третия кръг. Човекът е достигнал своята физико-минерална еволюция по време на четвъртия кръг.

Следователно виждаме, че нашата Земя е била предшествана от друга преди милиони години. Човекът се е появил за първи път в първата елементарна сфера. Растителната природа се е появила по време на втората елементарна сфера. След това е дошла третата елементарна сфера и животните са били включени в земната еволюция. Човекът като такъв обаче е бил все още астрално същество, все още неспособно да се спусне до физическо въплъщение. Едва по време на четвъртия кръг, когато минералите, растенията и животните вече са съществували, човекът е успял да се спусне до физическо въплъщение. Следователно, в четирите кръга имаме четири съвместно съществуващи сфери: минералната сфера в първия кръг, растителната сфера във втория кръг, животинската сфера в третата сфера и човешкото царство в четвъртия кръг. Човешката сфера е изпратила предварително другите три подготвителни сфери. Гьоте е бил прав, когато е казал: „Какво би представлявала природата, ако не е насочена към човека?“ Великото космическо събитие е трябвало да се случи; човешкото същество е трябвало да еволюира през три сфери, за да приеме минерална форма по време на четвъртия кръг. Човекът е бил съ-създателят в невидима форма. Като „Питри“ той е произлязъл от друг еволюционен етап. Работихме с нашето подобно на сън съзнание по време на първия кръг. Работихме по подготовката на нашата Земя, за да може да се формира царство, което да бъде основата на нашата еволюция.

Това е пътят на еволюцията досега. Ще продължим следващия път.

Лекция III

Преди седмица се опитах да обясня начина на мислене, толкова странен за западните умове, чрез който теософът достига до своите прозрения и познания за космоса. Схематичният характер на тези лекции по необходимост ми пречи да се задълбоча в теософската космология. Въпреки това днес ще се опитам да ви дам поне една картина в описателна форма на произхода на света, основана на теософията. Моля тези, които имат научни наклонности, да имат предвид, че в рамките на три кратки лекции не е възможно да се навляза в научни обяснения на това, което ще кажа днес. Тези научни обяснения ще бъдат включени в следващ лекционен цикъл, в който ще говоря по-подробно по тази тема. Също така, във втория том на моята „*Теософия*“, който скоро ще бъде публикуван, ще бъде обсъдена космологията.¹

Позволете ми първо да спомена една важна мисъл, която е по същество много проста, но която трябва да е ясна за всеки, който желае да разбере еволюцията в теософски смисъл. Когато говорим за развитие или еволюция в широк смисъл, ние не имаме предвид само развитието на животинския или растителния живот от предишна форма, но имаме предвид и великите трансформации във Вселената, включително произхода на материята, материята, която днес можем да възприемем с физическите си сетива.

Миналия път казахме, че в историята на еволюцията на нашата планета има седем последователни етапа и аз също ви ги описах накратко. Затова трябва да помислите как нашата земна планета преминава през седем етапа, които наричаме Кръгове, в ритмична последователност. Всичко, което съществува и живее на нашата Земя, е съществувало и преди да се появи сегашната ни Земя; то е съществувало в един вид семенно състояние, точно както цяло растение присъства в семе, спи в семето, така да се каже, преди да приеме форма във външния свят. Такъв етап на сън се нарича „Пралая“. От друга страна, състоянието, в което всичко се пробужда, постепенно се появява и напредва от начало до висока точка на съвършенство, ние наричаме „Манвантара“. Когато се достигне състоянието на съвършенство, Пралая, състояние на сън, настъпва отново, последвано от състояние на будност и растеж. Така планетата преминава през тази последователност седем пъти, пробуждайки се седем пъти към нов Кръг. Времето между една Манвантара и следващата преминава в състояние, в което всичко живо на земята спи, така да се каже. Но това не е сравнимо с нормалния човешки сън. При нормалния сън само дейностите на разбирането и сетивата са прекъснати, но можете да видите физическото тяло. Състоянието на сън на Земята трябва да се мисли по различен начин. Никое земно същество не е видимо по време на това състояние на сън. Това състояние би било възприемчиво само за отвореното око на така наречения *Дангма*, най-високо развитият виждащ. Това състояние е неопишуемо с думи, защото нашите думи са

неадекватни за този вид съществуване. Не намирам думи на никой език за това състояние. Следователно развитият виждащ казва нещо съвсем различно, за да даде представа за това състояние. Той казва: представете си растение. Виждате това растение. Сега си представете един вид гипсов отпечатък на растението, но по такъв начин, че самото растение е празно пространство, а около него е гипсът. Помислете, че гипсът е духовен и се възприема само за определени сетива. Който може да види растението, не може едновременно да види и гипсовия отпечатък, тоест негатива на растението. Нещо подобно би възприел развитият ясновидец за Земята по време на съня Пралая. Земята я няма. Тя е кухата форма, плуваща в огромно, могъщо море от най-висши духовни същества, което постепенно изчезва и от което извира самото Същество на Земята.

Тогава в това кухо пространство започва да се заражда нещо, нещо, което все още не е възприемчиво за физическите сетива; то е възприемчиво само за високо развития виждащ, който може съзнателно да се движи в духовния план. В началото на съществуването на Земята той би видял сфера в пространството, чисто духовна сфера, в която присъства само духовното. Всеки път, преди да започне нов Кръг, нашата Земя съществува в такова духовно състояние. Когато се събужда от съня Пралая, тя го прави като такава сфера. Духовният виждащ я възприема в прекрасен червеникав блясък. Но тази Земя съдържа всичко, което по-късно става Земя. Най-плътните тела също се съдържат в тази сфера.

Как можем да си представим това? Може да се изясни чрез един прост процес. Представете си чаша, пълна с вода. Водата е течна. Когато охладите температурата достатъчно, водата се превръща в лед. Имате същото нещо пред себе си, както преди - ледът не е нищо друго освен вода, само че в друга форма. Повишете температурата и ледът се връща във вода, а при по-високи температури дори в пара. Чрез този пример можете да си представите как цялата материя произлиза от духа чрез уплътняване. Духовната сфера - виждана само от развитото око на виждащия - се уплътнява постепенно, след като премине през малка Пралая. След това може да се види от окото на по-слабо развит виждащ. След това следва един вид кратко състояние на сън и сега сферата е видима за астралното око, тоест за всеки, който е развил това чувство на астралния план. Отново следва състояние на Пралая и сферата се появява отново като физическа твърда материя. Едва сега физическите очи могат да я видят, физическите уши да я чуят, физическите ръце да я схванат. Това е четвъртият етап. След това отново идва кратка Пралая. Този етап изчезва и отново се появява астрална сфера, но с много по-високоразвити същества. Аналогично състояние се появява в шестия кръг, също видимо само за духовния виждащ. След това следва друга Пралая и след това състояние, видимо само за най-високо развития виждащ. След това следва това, което е невидимо дори за Дангма. Следва дълга Пралая и след това целият процес започва отново.

Това се случва седем пъти. По този начин Земята се трансформира от най-ниското към най-високото ниво.

Нека сега проследим първия кръг. Можем да го изучим най-добре, като наблюдаваме какво съществува на нашата Земя, където е най-солидно. В първия кръг все още не е имало минерални форми, никаква физическа природна енергия и никаква химическа енергия. Земята е извършила предишната еволюция само за да създаде основа за физическо съществуване; тя е создала тази основа, за да подготви физическо съществуване в четвъртия кръг. Нашата Земя е изглеждала като огнена маса, с толкова огромни температури, че нито едно от настоящите ни вещества не би могло да има формата, която има сега. Всички вещества са били смесени в тази огнена първична каша - позволете ми да използвам тази тривиална дума - в хомогенна, недиференцирана материя. Теософията казва: Земята е била в огнен стадий. Не се има предвид обаче обикновен огън, а огън от по-висша, духовна природа. Нямах химически елементи. Но това, което беше във вътрешността на тази материя, беше активно. Активни бяха два вида духовни същества: тези, които наричаме „Дхиани Кохани“,² и онези същества, които все още не бяха се спуснали до физическа материалност, които имаха частично духовно тяло и които течеха през огнената материя с огромна бързина. Тук виждаме непрекъснато появяване и изчезване на неправилни форми, както и на форми, които ни напомнят за тези, които ще съществуват на Земята много по-късно. Появата и изчезването сякаш следват определен модел. Възникват форми, които напомнят за по-късни кристали и растения – дори нещо, което приема човешка форма и след това се разпръсква. Хората, които по-късно ще се въплътят, са живели в този огън, моделирайки и подготвяйки телата си. Така ни се струва първият кръг на Земята. След това последва преходът от тази огнена, течаща Земя към състоянието на сън.

Вторият кръг започна по същия духовен начин. „Етерът“ е по-фин от нашия съвременен газ, но по-плътен от Земята в предишния етап. В тази много фина материя се е образувало това, което наричаме химически елементи. Можете да намерите този втори етап чудесно описан в религиозни книги, където е написано, че божествените същества са подредили всичко според маса, брой и тегло. Това, което преди е било неправилно, сега е било организирано в химични елементи според брой. Химикът ще ме разбере, защото познава правилната периодична система на елементите. Отделните вещества все още не са били свързани помежду си. Сега обаче, когато материята се е диференцирала, виждаме как се появяват най-чудесните форми, които ни напомнят за по-късни форми, само че те все още не са твърди: звездообразни форми, ъгловати форми, тетраедри, полиедри, кръгли форми и т.н. Формите, които по-късно ще съставят природата, са загатнати. Както в първия кръг кристалните форми са били предварително подредени, растителните форми са

били съставени във втория кръг. След това всичко е оттекло; астралната и духовната природа отново преминаха през етап Пралая и се появиха отново в третия кръг. Когато разглеждаме физическото състояние на третия кръг, откриваме материята в съвсем различно състояние. Тя все още не е диференцирана като въздух и вода, а образува вид мъгла или пара. Тя вече не е етерна форма, а по-скоро донякъде като облачните образувания днес. И в рамките на тези мъгливи образувания, които откриваме описани в стари саги – сагите за Небелхайм (домът на мъглата) и Нифлхайм описват това състояние – виждаме материята в друга форма, вече не организирана според броя, а снабдена с енергия. Езотеричният изследовател говори тук за Закона за избраните взаимоотношения. Химическите вещества се организират според Закона за избраните взаимоотношения. Сега обаче, в третия кръг, се появи енергия, която позволи на малките да станат по-големи и да се разширят. Веществата можеха да се организират отвътре, да се заредят с енергия. Появиха се не само първите растителни форми, които срещнахме във втория кръг, но и растежът беше възможен. Появиха се първите животински форми, които днес бихме сметнали за изключително гротескни. Гигантски големи, колосални форми се оформиха от масата на мъглата. За окултиста има нещо истинско, когато гледа облаците и вижда, че един облак прилича на камила, друг - на кон. В третия кръг съществата са били мъгливоподобни форми, които са се възпроизвеждали, като едното се е трансформирало в другото, едното е произлизало от другото, подобно на по-нисшите клетъчни организми, които напомнят за този процес. Тези животински тела, които са се образували от мъглата, сега са могли да осигурят основата за онези индивидуалности, дошли от предишни светове, за да намерят тела. Човешкото същество вече е можело да се въплъти. То е намерило тяло, което му е позволило да се появи, първоначално по несъвършен, примитивен, опипващ начин. Възможни са били и неуспешни въплъщения. Можем да кажем, че по време на третия кръг на Земята са съществували същества, които са били междинни същества между човека и животното, в които човешкото същество не се е чувствало напълно правилно, но въпреки това е можело да се въплъти.

След това настъпи друга Пралая, а след това и четвъртият кръг. Това е кръгът, към който принадлежим днес. Земята премина през духовното състояние, премина през астрално и етерно състояние и накрая достигна физическото състояние, което сега сме достигнали. По време на първия кръг се формира основата за минералното царство, по време на втория кръг се формира основата за растителното царство, по време на третия кръг се създаде възможността за животински форми. И сега, по време на четвъртия кръг, човешкото същество придоби способността да приеме формата, която има днес.

Нека разгледаме състоянието на нашата физическа Земя малко по-отблизо. Състоянието на Земята в този четвърти кръг трябва да се опише като много по-плътното от състоянията на предишните кръгове. Първо имаше огнено състояние, след

това мъгливо, накрая такова между въздух и вода. Все още в началото на четвъртия кръг имахме един вид бликаща материя, подобна на протеин. Постепенно всичко се кондензира и това, което имаме днес като материя, не е нищо друго освен кондензираната, първоначално бликаща материя, точно както ледът е кондензирана вода. В началото на четвъртия кръг всички същества бяха създадени, за да могат да живеят в тази бликаща материя. Човекът имаше форма, подобна на тази, която има сега, но съзнанието му беше изключително слабо, сравнимо с това на сънуващ човек. Той сънува своето същество в един вид спящо съзнание; духът все още липсваше. Нека разгледаме това състояние по-отблизо. Човешкото същество беше възможно в това течащо, бликащо състояние. Ние наричаме тези хора от първата раса.³мечтатели. Трудно е да се опишат. След този етап последва друг етап, в който материята се уплътни и се раздели на по-духовна и по-физическа материалност, сравнима със Северния и Южния полюс. Сега ви моля да разгледате разликата между езотеричното и обичайното разбиране на дарвинизма. В посочения етап на земята имаме човека, както и растителното царство. Животинското царство също присъстваше, но без способност за полово размножаване, без топла кръв и все още неспособно да издава звуци. Човекът също беше ням. Той все още не можеше да мисли, дори не можеше да има смътни мисли. Духът все още не беше влязъл в телата. В следващата, втора раса, материята се раздели на два полюса. Човешките същества изтеглиха материята, която им беше полезна, и отделиха по-малко полезната материя, от която се образува един вид страничен клон на висшите животни. По-нисшите животни бяха подобни на днешните мекотели, развиха се дори рибоподобни форми.

Човекът се е развил по-нататък и на третия етап е изхвърлил материята, която не му е позволявала да стане носител на по-висше съзнание. Той я е предал като материал за животните, които сега са изглеждали като земноводни с гигантски форми. В басните и митовете те са описани като летящи дракони и т.н. Дотогава никое същество не е притежавало полово-размножителни способности. Едва в средата на третата раса, Лемурийската епоха, това се появява, макар и примитивно. Мястото на това развитие, Лемурия, е било в Азия, в Индийския океан.

В средата на Лемурийската епоха се случи великото събитие, което позволи на човека да стане човешко същество. Човешките същества, дошли от предишни планетарни състояния, не бяха всички на едно и също ниво на развитие. Тези, които бяха достигнали нормална еволюция по време на предишния мъглив земен цикъл, успяха да се въплътят през третата епоха. Сред тях обаче имаше някои, които вече бяха достигнали по-висок етап; те изобщо не можеха да се включат по време на третата раса. По време на всеки кръг има хора, които се развиват до нормален етап, и други, които са по-напреднали. Това са майсторите. Те са по-високо развити индивиди. В теософията те се наричат слънчеви питри или слънчеви питри. Те бяха достигнали по-висша духовност, но не можеха да се въплътят в телата на хората от

онези времена, както съвременен човек не може да се въплъти в растение. Те чакаха по-нататъшна еволюция, докато дойде подходящото време, по време на четвъртата раса, когато тяхното въплъщение можеше да се осъществи. Така възникна духовно високо развито човечество. Сагите и митовете разказват как по това време са съществували личности, които са се издигали далеч над своите събратя. Индивиди като Прометей, индийските Риши, Огнените Риши, които са били водачи на човечеството, включително Манус, който по-късно е дал на човечеството закони. Само тези слънчеви Питри са могли да се въплъщават като адепти. Вече споменах, че в началото на четвъртия кръг сексуалността все още не е съществувала. Разделянето на половете е станало едва по време на Лемурийската епоха. С това са били възможни първите въплъщения, заемането на тяло, което вече не е съществувало. Преди това едното е произлизало от другото. С разделянето на половете в средата на Лемурийската епоха са възникнали раждането и смъртта и следователно възможността за последиците от кармата. Човешкото същество е могло да се обрмени с вина. Всичко, което познаваме като „човешко“, е възникнало по това време.

Лемурийският континент е унищожен от пожароподобна катастрофа, а Атлантският континент е възникнал на дъното на днешния Атлантически океан. По време на Атлантида се е случило друго важно събитие, на което обърнах внимание, когато говорих за празника Петдесетница. Казах, че с изключение на слънчевите Питри, всички същества са живели в по-ниско духовно състояние. Слънчевите Питри са могли да приемат само избрани тела. Други тела биха им позволили да живеят само с помътнено съзнание. Ако бяха използвали съществуващите тела, биха се появили тъпи индивиди. Затова Питрите са чакали, докато определени животноподобни форми еволюират по-нататък. От една страна, те са потънали по-дълбоко в инстинктивни желания, но от друга страна, по този начин са били дадени предпоставките за по-късното развитие на мозъка. Материята е била диференцирана на нервна материя и полова материя. Питрите, които са чакали това по-късно време, са се въплътили в тази по-нисша материя. Религията посочва това като библейското падение от рая: въплъщение във влошена материя. Ако това не се беше случило, те щяха да останат в много по-малко съзнателно състояние. Те не биха постигнали ясното мислене, което ние притежаваме сега, а щяха да останат в много по-тъпо състояние. Те платиха за това, като позволиха на телата си да бъдат по-нисши, което обаче беше компенсирано от пречистена мозъчна материя, което им позволи да постигнат по-високо ниво на съзнание и духовност. Специфичен резултат от еволюцията на атлантската раса беше развитието на феноменална памет.

След като Атлантида е унищожена от вода, продължаващата еволюция води до нашата съвременна пета раса, по време на която дедуктивното мислене е било особено постижение. Това позволява на човешката раса да изведе изкуството и

науката на високо ниво на развитие, което преди това не е било възможно. По време на петата подраза на четвъртия кръг човечеството достига върхна точка: контрол от духа, който се е въплътил в материята, така че човечеството може да се издигне до все по-високи и по-високи етапи на еволюция. Видяхме как космосът еволюира в ритмични етапи до точката, в която се намираме сега. В предишни кръгове се развива следното:

1. минералното царство
2. растителното царство
3. животинското царство

и след това –

4. човешкото същество

Теософската космология е самодостатъчно цяло, произлизащо от мъдростта на най-развитите ясновидци. Ако имах малко повече време, щях да мога да ви покажа как определени естественонаучни факти са благоприятни за свидетелстване за точността на този образ на света. Вижте например известните филогенетични дървета на Хекел, в които еволюцията е материалистично обяснена. Ако вместо материята разгледате духовните етапи, както ги описва теософията, тогава можете да направите филогенетични дървета, както е направил Хекел - само че обяснението е различно.

За да не бъркате казаното от мен с това, което е описано в много теософски книги като различни астрални или физически състояния, бих искал да насоча вниманието ви към следното. Еволюцията често се описва като едновременни етапи. Виждале сфери, разположени една до друга, така че изглежда сякаш животът преминава от една сфера в друга. В действителност съществува само една сфера и се променят само нейните условия. Винаги една и съща сфера преминава през различните метаморфози: духовна, астрална, физическа и т.н.

Видяхме, че въведението към тези лекции, което взехме от думите на Гьоте, е напълно оправдано – че в края на краищата човекът е целта, задачата на земната планета. Езотерикът знае, че всяка планета има своята специфична задача. Нищо в космоса не е случайно. Задачата на физическата еволюция е това, което е създадено за нас, хората, да постигне целта си. Няма да намерите човешко същество такова, каквото е днес на Земята, на никоя друга планета. Съществува, да – но не човешки същества. Земята съществува, за да могат да бъдат създадени човешки същества със съзнание за „Аз“. Чрез първите четири кръга царствата на природата еволюираха, за да може в четвъртия човек да се превърне в самосъзнателно същество, което да може да отразява себе си в тялото си. Той ще се издигне до по-високи нива на еволюция, нещо, което малцина могат да разберат правилно. В следващия, петия кръг, минералното царство ще изчезне. Цялата минерална материя ще се трансформира в растителна материя. След това растителното царство ще достигне своята кулминация, а в следващия кръг

животинското царство ще образува най-ниското царство. По време на седмия кръг човекът ще достигне най-високото си ниво на еволюция. Той ще се е превърнал в това, което планетарната еволюция е възнамерявала.

Всеки, който разбира това, може да има по-задълбочено вникване в религиозните документи. Имало е време, когато хората са вярвали като деца в религиозните документи. След това е дошло Просвещението и вече не се вярва на нищо. Но ще дойде време, когато хората ще се научат да разбират образите, запазени за нас в религиозните документи, приказките и басните. Така имаме седемте Кръга като седемте дни на сътворението в Библията. Първите три дни на сътворението са отминали, сега сме в четвъртия ден на сътворението и последните три дни на сътворението тепърва предстоят. Първите три дни на сътворението в Битие представляват миналите Кръгове, а последните три показват какво предстои в бъдещето. Правилно разбрано, Моисей е искал да каже с описанието на първите три дни, че живеем в четвъртия Кръг; той описва четвъртия ден на сътворението по съвсем специален начин. Ето защо в Битие откривате двойно сътворение.⁴Тези, които съдят Библията само с интелекта си, никога няма да я разберат. Човешкото същество от седмия ден на сътворението не е било създадено. Това, че човекът е бил направен от глина, е символ на нашия четвърти кръг. Двойното сътворение ни разказва чрез образи какво е било създадено, етапа, в който се намираме сега, и етапа в края на седмия кръг. Когато видим посланието на Библията по този начин, внезапно възниква смисъл на тези документи, който преди не сме могли да разберем. Човечеството най-накрая ще види, че там има толкова дълбок смисъл, че човек почти би трябвало да стане различен човек, за да го разбере. Необходимо е в наше време да се разкрие висшият, духовен смисъл на тези стари документи и това е задачата на теософското движение. То не критикува материализма на нашето време, защото го смята за необходимо. Но се стреми да даде възможност на хората отново да разпознаят духовния смисъл на тези документи. Ще работим върху това през предстоящата зима. Днешната лекция е последната от този цикъл. Все пак ще се срещаме тук всеки понеделник в осем часа.